

Emphasized that libraries have created the right to protection of intellectual property. The creation and exercise of copyright does not require registration of the work or any other special design, as well as the implementation of any other formalities. It is substantiated that the state registration of copyright will give the subjects of property rights the opportunity to provide evidence of the ownership of the rights in case of disputes. The presence of a certificate of registration of copyright is a document that certifies the right of ownership of the work and allows: to confirm this right in case of misuse; enter the object of copyright in the authorized capital of the enterprise, institution, organization; decide and prohibit the use, receive appropriate remuneration; enter into agreements on the transfer of copyright, on the disposal of copyright, license agreements.

Necessary documents for state registration of copyright to a work (application, copy of work) (published or unpublished) in material form, a document certifying the fact and date of publication of the work, in case of registration of copyright to an official work — an agreement on the distribution of property rights official work, other documents), requirements for copies of works submitted for registration, terms of consideration of applications for registration of copyright, the procedure for issuing the Certificate and its registration.

Keywords: library; intellectual property law; state registration of copyright; social communications

References

1. *Pro biblioteki i bibliotechnu spravu : zakon Ukraini vid 27 sichnya 1995 roku № 32/95-VR.* (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32-95> [Accessed: 22.05.2020].
2. *Pro avtorske pravo i sumizhni prava : zakon Ukraini vid 23 grudnya 1993 roku № 3792-XII; v redakcii Zakonu Ukraini vid 11 lipnya 2001 r.* (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> [Accessed: 22.05.2020].
3. *Pro zatverdzhennya Poryadku provedennya derzhavnoi atestaciyi naukovih ustanov : postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 19 lipnya 2017 r. № 540.* (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-2017-%D0%BF> [Accessed: 22.05.2020].
4. *Deyaki pitannya derzhavnoi atestaciyi naukovih ustanov : nakaz Ministerstva osviti i nauki Ukraini 17 veresnya 2018 roku № 1008 (zareyestrovano v Ministerstvi yusticiyi Ukraini 28 grudnya 2018 r. za № 1504/32956).* (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1504-18> [Accessed: 22.05.2020].
5. *Nacionalna akademiya nauk Ukraini. Metodika ocinyuvannya efektyvnosti diyalnosti naukovih ustanov Nacionalnoi akademiyi nauk Ukraini : postanova Prezidiyi NAN Ukraini vid 15.03.2017 № 75, zi zminami, vnesenimi postanovoyu Prezidiyi NAN Ukraini vid 11.07.2018 № 241.* (2020). Available at: <http://www.nas.gov.ua/legaltexts/DocPublic/P-180711-241-1.pdf> [Accessed: 22.05.2020].
6. *Civilnij kodeks Ukraini 16 sichnya 2003 roku № 435-IV.* (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> [Accessed: 22.05.2020].
7. *Pro derzhavnu reyestraciyu avtorskogo prava ta dogovoriv, yaki stosuyutsya prava avtora na tvir : postanova Kabinetu Ministriv Ukraini vid 27.12.2001 № 1756.* (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1756-2001-%D0%BF> [Accessed: 22.05.2020].
8. *Pro avtorske pravo : dogovir Vsesvitnoi organizaciyi intelektualnoi vlasnosti, priyinatij Diplomatichnoyu konferenciyeyu 20 grudnya 1996 roku ta polozhennya Bernskoyi konvenciyi (1971), na yaki mistyatsya posilannya u Dogovori (Dogovir VOIV pro avtorske pravo) (1996).* (2020). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770?lang=uk [Accessed: 22.05.2020].
9. *Pro priyednannya Ukraini do Dogovoru Vsesvitnoi organizaciyi intelektualnoi vlasnosti pro avtorske pravo : zakon Ukraini vid 20 veresnya 2001 roku № 2733-III.* (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2733-14> [Accessed: 22.05.2020].
10. *Direktiva 96/9/Yes Yevropejskogo Parlamentu ta Radi "Pro pravovij zahist baz danih" vid 11 bereznya 1996 roku.* (2020). Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_241 [Accessed: 22.05.2020].
11. *Pro rozpovsyudzhennya primirnikiv audiovizualnih tvoriv, fonogram, videogram, komp'yuternih program, baz danih : zakon Ukraini vid 23 bereznya 2000 roku № 1587—III.* (2020). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1587-14> [Accessed: 22.05.2020].
12. Ivanova M., Ivanov Yu. (2016). Avtorske pravo na sluzhbovij tvir v umovah rozvitku dokumentno-informacijnih resursiv bibliotek. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 12, pp. 22—25. Available at: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0000001282>.

Надійшла до редакції 25 травня 2020 року

УДК 021.4-021.131

DOI: 10.36273/2076-9555.2020.7(288).29-34

Тетяна Павленко,
науковий співробітник
відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів
ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
e-mail: tetana1806@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3244-7897>

Віртуальна книжкова виставка як інформаційний ресурс бібліотеки (із досвіду діяльності ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського)

Розкрито питання актуальності використання інформаційних ресурсів, їх значення як інструменту репрезентації й збереження бібліотеками культурних надбань. Висвітлено досвід діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНІПБ України ім. В. О. Сухомлинського) як галузевого інформаційного центру, що передбачає забезпечення потреб сучасної аудиторії в бібліотечно-інформаційних продуктах на основі використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій для створення віртуальних виставок.

Розглянуто віртуальну виставку як одну з інноваційних форм роботи для надання широкого спектра можливостей суб'єктам виставкової діяльності, що сприяє розширенню сегмента користувачів освітньо-інформаційних ресурсів. Досліджено характерні риси та особливості віртуальної бібліотечної експозиції, їх моделі, серед яких виокремлено розгорнуті виставки — із розділами, цитатами, ілюстраціями, текстом, відео- та аудіоматеріалами. Наведено приклади персональних і тематичних виставок, створених фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та розміщених на сайті установи.

З'ясовано зміст поняття "віртуальна виставка", визначено основні етапи її підготовки, методику створення за допомогою традиційних додатків Microsoft Office, програми PowerPoint, інтернет-сервісів authorSTREAM, Calameo, Prezi, PhotoReach, що дають змогу формувати експозиції безпосередньо в мережі. Розглянуто вимоги до організації віртуальних виставок у бібліотечному просторі, їх місце в системі електронних інформаційних ресурсів книгозбірні, значення як інструменту популяризації бібліотечного фонду, актуального провідника у великому потоці інформації для забезпечення інтелектуально-творчого розвитку освітян та потужного інформаційного ресурсу.

Ключові слова: віртуальні виставки; інформаційний простір; інформаційно-бібліотечні ресурси ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Постановка проблеми. Сучасні бібліотеки як вагомий складник інформаційного ресурсу країни відіграють важливу роль у науково-інформаційному забезпеченні інноваційного розвитку суспільства.

Нині змінюється філософія бібліотечної роботи, й книгозбірні дедалі частіше переходять від традиційного зберігання документів до надання доступу до них у віддаленому режимі. Такий підхід потребує нових організаційних, теоретичних, методичних і технологічних засад формування бібліотечно-інформаційних ресурсів та способів доступу до них.

Сьогодні бібліотеки мають чималий арсенал засобів для донесення інформації до користувачів, а віртуальний простір значно розширює ці можливості. З розвитком такого інформаційного ресурсу, як інтернет спостерігаємо зниження читацького інтересу до традиційних друкованих видань, а отже на часі активне впровадження в бібліотечну діяльність інноваційних форм і методів роботи.

Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017—2026 рр. визначає пріоритетні напрями її діяльності, серед яких — "науково-інформаційне забезпечення розвитку наук про освіту, педагогіку та психологію; формування системи інформаційних ресурсів Бібліотеки". Установа позиціонує себе як галузевий інформаційний центр, що передбачає створення нового соціокультурного образу книгозбірні, здатної ефективно забезпечувати потреби сучасних користувачів у бібліотечно-інформаційних продуктах і послугах на основі широкого застосування новітніх інформаційно-комунікаційних технологій [7].

Особливу увагу фахівці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського приділяють популяризації науково-педагогічних досягнень через активну виставкову діяльність. З використанням комп'ютерних технологій бібліотечний сервіс постійно вдосконалюється та передбачає забезпечення дистанційного доступу широкому колу користувачів, зокрема й за допомогою віртуальних виставок.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дослідженню онлайн-експозицій приділяли увагу Н. Збаровська [2], Л. Кудря [3], С. Савкіна [6], С. Моїсєєва [4], І. Торлін, М. Алфьоров, Л. Бабій [1], Л. Трачук [9; 10], Л. Туровська [11], О. Шестопалова [12] та інші.

На думку Л. Трачук, "саме віртуальна книжкова виставка є способом висвітлення інформаційних ресурсів книгозбірні, її візитною карткою, відтворенням стилю бібліотеки і творчих можливостей персоналу.

В сучасних умовах бібліотечна виставка стає активним помічником і читача, і бібліотекаря в організації читання; їй притаманні такі риси, як актуальність, динамізм, оперативність. Відсутність жорстких рамок в організації виставок сприяє розвитку творчості, збагаченню бібліотечного досвіду" [9, с. 23].

Л. Бабій аналізує основні етапи підготовки, структуру, особливості створення віртуальних експозицій, розміщених на сайті бібліотеки Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка [1]. А. Ржеуський, Н. Кунанець, О. Малиновський досліджують функціональні можливості безоплатних вебсервісів для створення бібліотечних мультимедійних продуктів: презентацій та відеоматеріалів, що потенційно можуть використовуватися під час підготовки бібліотечних віртуальних виставок [5].

Мета статті — дослідження можливостей віртуальних виставок, зокрема бібліотечно-інформаційного ресурсу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; розгляд основних засобів створення віртуальних виставок із питань освіти, що сприяють упровадженню досягнень науки й провідного досвіду в практику роботи освітян.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одне з головних місць у структурі бібліотечно-інформаційної діяльності посідає виставкова робота. Саме книжкова експозиція є засобом розкриття інформаційних ресурсів книгозбірні, її візитівкою, що віддзеркалює стиль закладу й творчі можливості персоналу.

Книжкові виставки як напрям бібліотечно-інформаційної діяльності набули популярності лише в середині XIX ст. й мали репрезентувати найцінніші примірники з бібліотечних зібрань. У XX ст. на теренах радянського простору книжкові експозиції слугували ідеологічним інструментом, і лише в умовах незалежної України вони виконують насамперед родову інформаційну функцію, надаючи доступ до ресурсів книгозбірні.

Інформатизація бібліотечної справи на початку XXI ст. мала визначальний вплив на таку традиційну форму роботи, як виставкова діяльність, що нині доволі популярна в європейських країнах, зокрема Німеччині, та США.

За визначенням С. Моїсєєвої, "віртуальна книжкова виставка — це публічна демонстрація в мережі Інтернет за допомогою засобів вебтехнологій віртуальних образів спеціально підібраних і систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, а також загальнодоступних електронних ресурсів, рекомендо-

ваних віддаленим користувачам бібліотеки для огляду, ознайомлення та використання. Виставка передбачає віртуальну презентацію видань, що розкриває їх зміст, а також доступ до матеріалів бібліографічного, фактографічного, енциклопедичного характеру, існуючим в електронному вигляді і доступним через Інтернет" [4, с. 43].

Отже, у фаховій літературі найпоширенішим є визначення віртуальної книжкової виставки як репрезентації книг в електронному форматі. Можливості мережевого простору дають змогу ширше використовувати додаткові види інформації: бібліографічну, фактографічну, інформаційну; ознайомлювати з певними виданнями; звернутися до інших ресурсів інтернету за визначеною темою.

Віртуальні виставки допомагають розв'язати низку проблем, котрі неможливо вирішити традиційними методами, зокрема: забезпечення збереженості документів; оперативність організації експозиції та можливість її постійного поповнення новими документами; репрезентація документів у потрібній кількості назв; необмеженість терміну експонування видань; розкриття змісту за допомогою анотації, використання документів і ресурсів, котрих бракує у фонді бібліотеки.

Головною перевагою віртуальної книжкової виставки, якщо порівнювати її з традиційною, є необмеженість у часі; можливість ознайомитися з документами у зручний для користувача момент; розміщувати, крім документів, текстову та графічну інформацію, а також відеозображення, що дає змогу повніше розкрити зміст експозиції. Найчастіше віртуальні виставки готують паралельно з традиційними.

Наразі використовують різні моделі віртуальних виставок, серед яких: виставки-презентації, виставки-листки, виставки-ілюстрації з багатим мультимедійним контентом, розгорнуті виставки — із розділами, цитатами, ілюстраціями, текстом, відео- та аудіо-матеріалами; тематичні; персональні тощо.

Завдяки застосуванню мультимедійних технологій у процесі підготовки віртуальних експозицій отримують сучасний інформаційний продукт (ресурс), що характеризується такими властивостями, як мультимедійність, інтерактивність і гіпертекстовість.

Найчастіше віртуальні виставки створюють за допомогою традиційних додатків Microsoft Office, наприклад, PowerPoint. Є також інтернет-сервіси, що допомагають сформуванню експозиції безпосередньо в мережі, як-от: authorStream (www.authorstream.com) — платформа для розміщення вебпрезентацій. Після розроблення презентації в PowerPoint бібліотекар може завантажити її в authorStream для широкого доступу, перетворивши у flash-формат (книжка, сторінки якої можна гортати) з можливістю поширення електронною поштою; Calameo (www.calameo.com) — сервіс для створення інтерактивних публікацій в інтернеті; Canva (<https://www.canva.com>) — онлайн-конструктор презентацій, що містить сотні безоплатних дизайнерських макетів і фігур; Prezi (<http://prezi.com>) — сервіс для розроблення інтерактивних презентацій. Його інструменти надають можливість "наближати" й "віддаляти" слайди, створюючи "тривимірний ефект". Ресурс використовують для підготовки виставки-пре-

зентації, невеликих оглядів тощо. Матеріал можна згорнути в одну картинку і, збільшивши певний слайд, зробити акцент на потрібному тексті, слові, зображенні; PhotoPeach (<https://photoreach.com/>) — сервіс, призначений для створення простих фотовиставок, що дає змогу завантажувати з комп'ютера або іншого сайта достатню кількість зображень обкладинок книжок та репрезентувати їх у двох варіантах: фотокарусель і слайд-шоу; SlideShare (<https://www.slideshare.net/>) — соціальний інтернет-сервіс, орієнтований на публікацію слайд-шоу в мережі [8].

Фахівці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського створюють віртуальні виставки у програмі PowerPoint, що дає змогу розмістити їх на вебпорталі установи, попередньо перетворивши у flash-формат, а також демонструвати під час масових заходів: науково-методичних конференцій, семінарів, круглих столів, презентацій, самостійно регулюючи демонстрацію.

Підготовка виставки розпочинається з добору документів та розроблення схеми компонування матеріалу й оформлення текстів. Видання можуть бути розташовані не тільки за розділами, а й за абеткою назв, хронологією чи іншими ознаками, що спрощує організацію. Зазвичай у межах розділів застосовують хронологічний спосіб розміщення, що надає можливість експонувати найактуальніші документи. Використання електронного каталогу бібліотеки під час роботи над віртуальною виставкою сприяє оперативності, якості добору матеріалів і документів. Наступний етап — технічний: сканування ілюстрацій, підготовка текстових матеріалів та дизайнерське оформлення, зокрема кожна експозиція залежить від творчого підходу фахівця, який її готує. Насамкінець — створення слайдів, їх перегляд та усунення недоліків.

На сайті ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (https://dnpb.gov.ua/ua/?post_type=exhibitions) можна ознайомитися з переліком виставок і переглянути тематичні й персональні віртуальні книжкові експозиції, присвячені науковцям-ювілярам НАПН України:

— "Володимир Іларіонович Луговий — перший віце-президент НАПН України";

— "Фахівець у галузі дидактики і методики навчання фізики" — до ювілею Олександра Івановича Ляшенка;

— "Відомий учений, педагог, організатор науки та освіти" — до ювілею Валерія Юхимовича Бикова;

— "Нелля Григорівна Ничкало — провідний учений у галузі професійної педагогіки" та інші.

Розглянемо докладніше персональну віртуальну виставку "Відомий учений, педагог, організатор науки та освіти" — до ювілею Валерія Юхимовича Бикова, доктора технічних наук, професора, дійсного члена Національної академії педагогічних наук України, заслуженого діяча науки і техніки, фахівця в галузі інформатизації освіти, моделювання, аналізу й управління соціально-економічними об'єктами та процесами, директора Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. Експозиція репрезентує наукові дослідження в царині інформаційних технологій, створення сучасних педагогічних систем і впровадження в практику засобів навчання нового покоління, розв'язання завдань інформатизації освіти

та автоматизації управління нею (https://dnpb.gov.ua/wp-content/uploads/2020/01/Bykov_V.-2020.mp4).

Персональна виставка демонструється в режимі слайд-шоу і розпочинається з титульного слайда, що містить назви бібліотеки та виставки, відомості про її авторів, фото ювіляра. Експозиція має кілька розділів. Один із них розповідає про життєвий шлях науковця, висвітлює бібліографічні дані, основні наукові досягнення. Наступний слайд — цифрові профілі В. Бикова в Google Академії.

Автори експозиції намагалися якнайповніше використати віднайдені відомості. Окрім наукового доробку, слайди репрезентують зображувальні матеріали, що віддзеркалюють науково-педагогічну діяльність ювіляра. Створено слайди, що розкривають участь В. Бикова в міжнародних наукових заходах, розміщено фотоматеріали, котрі ілюструють такий напрям його роботи, як організація науково-практичних заходів (проведення занять та семінарів для підвищення кваліфікації вчителів, управлінців і науковців тощо).

Найцікавішим для фахівців, на нашу думку, є розділ виставки "Наукові праці В. Ю. Бикова". Слайди містять візуальний контент (обкладинки документів), бібліографічні дані (бібліографічний запис) праць ученого, зазначено місце зберігання документа. Більшість матеріалів, продемонстрованих на виставці, наявні у фонді ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Окремі розділи присвячено статтям В. Бикова в електронному фаховому виданні, статистиці завантажень його публікацій з Електронної бібліотеки НАПН України; науковій школі, зокрема підготовці аспірантів і докторантів. Також висвітлено його діяльність як наукового редактора, члена багатьох редколегій і координаційних рад, головного редактора електронного періодичного видання, що індексується у Web of Science.

Варта уваги тематична віртуальна виставка до Всеукраїнського фестивалю науки "Учені Національної академії педагогічних наук України — вітчизняній науці" (<https://dnpb.gov.ua/ua/?news=24073>). Репрезентовано документи, що розкривають участь НАПН України в методологічному забезпеченні розвитку освіти, її законодавчу й нормативну бази, висвітлюють основні завдання Академії, пріоритетні напрями наукових досліджень на 2018—2022 рр., ознайомлюють із Програмою спільної діяльності НАН України і НАПН України.

Наведено низку документів, що підсумовують роботу НАПН України за 2017—2019 рр.: "Звіти про діяльність Національної академії педагогічних наук України", інформаційні довідники: "Національна академія педагогічних наук України", "Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні", "Наукове забезпечення розвитку освіти в Україні:

актуальні проблеми теорії і практики", "Наукові розробки Національної Академії педагогічних наук України", наукову продукцію. Для створення виставки використано документи з фонду бібліотеки та електронного ресурсу, до кожного з них є гіперпосилання. Також репрезентовано "Вісник Національної академії педагогічних наук України" (засновано 2019 р.) — нове електронне наукове періодичне видання відкритого доступу для ознайомлення фахівців і громадськості з діяльністю НАПН, її наукових колективів та вчених. Усі розділи доповнено гіперпосиланнями на електронний ресурс. Експозицію ілюструє широка добірка світлин із науково-практичної конференції "Учені НАПН України — українським вчителям".

Не менш цікавою є віртуальна виставка "STEM-освіта: світовий освітній тренд", що суттєво відрізняється від інших експозицій і побудована тільки на електронних ресурсах (<https://dnpb.gov.ua/ua/?exhibitions=24072>). Виставка складається з двох частин: "STEM-освіта: зарубіжний досвід та впровадження в Україні" й "STEM-освіта — дієвий інструмент Нової української школи" — і пропонує матеріали, що висвітлюють теоретичні аспекти й практичний досвід впровадження STEM-освіти в Україні та за кордоном. Окрім того, подано інформацію про проведені освітні заходи, спрямовані на популяризацію STEM-навчання: конференції, конкурси, турніри, фестивалі тощо.

Заслуговує на увагу тематична віртуальна книжкова виставка "Дитяче читання: сучасні підходи і можливості" (<https://dnpb.gov.ua/ua/?exhibitions=міжнародний-день-дитячої-книги>) до Міжнародного дня дитячої книги. Її родзинка — музичний супровід і цікавий візуальний ряд. Виставка має три розділи: "Дитина-читач в контексті часу"; "Роль книжки в становленні особистості"; "Формування інтересу до читання". Всі джерела мають стислі анотації.

Висновки. Створення й подальше вдосконалення дистанційних сервісів, до яких належать і віртуальні виставки, є найперспективнішим напрямом розвитку ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Мережеві експозиції забезпечують користувачів ілюстрованою біографічною та фактографічною інформацією, присвяченою певним особам чи темам. Мобільна й змістовна віртуальна виставка є провідником у великому потоці інформації, дає бібліотеці змогу розв'язувати першочергові завдання для забезпечення інтелектуально-творчого розвитку освітян, досліджень НАПН України, позиціонувати себе в мережі й залучати нових користувачів, підвищувати авторитет та імідж. Віртуальні експозиції стають невіддільним складником виставкової діяльності бібліотечної установи та одночасно потужним інформаційним ресурсом.

Список використаної літератури

1. Бабій Л. М. Віртуальна книжкова виставка: нова форма інформаційних ресурсів бібліотеки / Л. М. Бабій // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка ; редкол.: С. А. Копилов, В. С. Прокопчук, П. С. Атаманчук [та ін.]. — Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2015. — С. 272—276. — (Бібліотекознавство. Книгознавство ; вип. 4).
2. Збаровская Н. В. Выставочная деятельность публичных библиотек / Н. В. Збаровская ; [отв. ред. Т. Захарчук]. — Санкт-Петербург : Профессия, 2004. — 224 с. — Режим доступа: <https://lib.lsept.ru/2006/13/7.htm> (дата обращения: 18.05.2020). — Загл. с экрана.

3. Кудря Л. Віртуальна книжкова виставка — нова форма популяризації документів / Л. Кудря // Бібл. планета. — 2009. — № 1. — С. 37. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bp_2009_1_14 (дата звернення: 18.05.2020). — Назва з екрана.
4. Моїсєєва С. Віртуальна книжкова виставка в бібліотеці / Світлана Моїсєєва // Шкіл. бібл.-інформ. центр. — 2013. — № 8. — С. 22—26.
5. Ржеуський А. Безкоштовні веб-сервіси для створення бібліотечних мультимедійних продуктів: порівняльний аналіз / Антоній Ржеуський, Наталія Кунанець, Остап Малиновський // Бібл. вісн. — 2017. — № 1. — С. 17—26. — Бібліогр.: 8 назв. — Текст статті представлено також в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2017_1_5.
6. Савкіна С. В. Электронная книжная выставка как библиографический продукт. — Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/elektronnaya-knizhnaya-vystavka-kak-bibliograficheskiy-produkt> (дата обращения: 18.05.2020). — Загл. с экрана.
7. Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017—2026 роки / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського; [авт. Березівська Л. Д., Зозуля С. М., Страйгородська Л. І.]; за заг. ред. Л. Д. Березівської. — Київ, 2017. — 29 с.
8. Сучасна шкільна бібліотека: організація роботи : практич. посіб. / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; [авт. кол.: Л. М. Бондар, Т. В. Добко, І. Г. Лобановська, О. Є. Матвійчук, І. І. Хемчян та ін.; наук. ред.: Т. В. Добко, О. Є. Матвійчук, І. Г. Лобановська, І. І. Хемчян]. — Київ, 2019. — 359 с. — (Серія "На допомогу професійній самоосвіті працівників освітянських бібліотек"; вип. 21).
9. Трачук Л. Веб-технології в технологічному процесі обслуговування користувачів бібліотек / Людмила Трачук // Вісник Книжкової палати. — 2016. — № 2. — С. 23—26.
10. Трачук Л. Віртуальна виставка: нова послуга бібліотек / Людмила Трачук // Вісник Книжкової палати. — 2007. — № 11. — С. 36—38.
11. Туровська Л. Електронна виставка як комунікаційна модель діяльності наукової бібліотеки / Леся Туровська, Інесса Смоляр // Вісник Книжкової палати. — 2015. — № 3. — С. 29—31. — Режим доступу: https://dnpb.gov.ua/ua/?post_type=exhibitions (дата звернення: 18.05.2020). — Назва з екрана.
12. Шестопалова О. В. Віртуальна виставка як сучасна форма бібліотечного обслуговування (з досвіду роботи бібліотеки Криворізького державного педагогічного університету) / О. В. Шестопалова // Бібліотека університету на новому етапі розвитку соціальних комунікацій : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 1—2 груд. 2016 р. — Дніпро, 2016. — С. 315—320.

Tatiana Pavlenko

Virtual book exhibition as an information resource of the library (from the experience of the V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine)

The question of the relevance of the use of information resources, their importance as a tool for presentation and preservation of cultural heritage by libraries and new relevant publications is revealed. The experience of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as a branch information center, which provides for the modern needs of users in library and information products based on the widespread use of the latest information and communication technologies to create virtual exhibitions. Virtual exhibition is considered as one of the innovative forms of library work to provide a wide range of opportunities for exhibitors, which allows to significantly expand the audience of users of educational and information resources. The characteristic features and peculiarities of the virtual library exhibition, their models are studied, among which attention is paid to the expanded exhibitions — with sections, quotations, illustrations, text, video and audio materials. Examples of personal and thematic exhibitions created by the specialists of the V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine and posted on the library's website are given. The content of the concept of "virtual exhibition" is clarified, the main stages of its preparation, methods of creation using traditional Microsoft Office applications, PowerPoint, Internet services authorSTREAM, Calameo, Prezi, PhotoPeach, which allow you to create them directly on the network. The requirements for the organization of virtual exhibitions in the library space, their place in the system of electronic information resources of the library, the importance of the virtual exhibition as a tool to promote the library fund, a current leader in a large flow of information to ensure intellectual and creative development of educators and a powerful library information resource.

Keywords: virtual exhibitions; information space; information and library resources of the V. O. Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine

References

1. Babij L. M. (2015). Virtualna knizhkova vistavka: nova forma informacijnih resursiv biblioteki. *Naukovi praci Kam'yanec-Podil'skogo nacionalnogo universitetu im. I. Ogiyenko*. Kam'yanec-Podil'skij: Kam'yanec-Podil'skij nac. un-t im. I. Ogiyenko, pp. 272—276.
2. Zbarovskaya N. V. (2004). *Vystavochnaya deyatel'nost' publicnyh bibliotek*. Sankt-Peterburg: Professiya. Available at: <https://lib.lsept.ru/2006/13/7.htm>.
3. Kudrya L. (2009). Virtualna knizhkova vistavka — nova forma populyarizaciyi dokumentiv. *Bibl. planeta*, 1, p. 37. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bp_2009_1_14.
4. Moisyeyeva S. (2013). Virtualna knizhkova vistavka v biblioteci. *Shkil. bibl.-inform. centr*, 8, pp. 22—26.
5. Rzhetskij A., Kunanec N., Malinovskij O. (2017). Bezkoshtovni veb-servisni dlya stvorenniya biblioteknih multimedijnih produktiv: porivnyal'nij analiz. *Bibl. visn*, 1, pp. 17—26.
6. Savkina S. V. (2020). *Elektronnaya knizhnaya vystavka kak bibliograficheskiy produkt*. Available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/elektronnaya-knizhnaya-vystavka-kak-bibliograficheskiy-produkt>.
7. Berезiv'ska L. D., Zozulya S. M., Strajgorodska L. I. (2017). *Strategiya rozvitku Derzhavnoyi naukovo-pedagogichnoyi biblioteki Ukrayini imeni V. O. Suhomlynskogo na 2017—2026 roki*. Kyiv, 2017.
8. Bondar L. M., Dobko T. V., Lobanovska I. G., Matvijchuk O. Ye., Hemchyan I. I. ta in. (2019). *Suchasna shkilna biblioteka: organizaciya roboti: prakt. posib*. Kyiv.

9. Trachuk L. (2016). Veb-tehnologiyi v tehnologichnomu procesi obslugovuvannya koristuvachiv bibliotek. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 2, pp. 23—26.
10. Trachuk L. (2007). Virtualna vistavka: nova posluga bibliotek. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 11, pp. 36—38.
11. Turovska L., Smolyar I. (2015). Elektronna vistavka yak komunikacijna model diyalnosti naukovoji biblioteki. *Visnik Knizhkovoyi palati*, 3, pp. 29—31. Available at: https://dnpp.gov.ua/ua/?post_type=exhibitions.
12. Shestopalova O. V. (2016). Virtualna vistavka yak suchasna forma bibliotechnogo obslugovuvannya (z dosvidu roboti biblioteki Krivorizkogo derzhavnogo pedagogichnogo universitetu). *Biblioteka universitetu na novomu etapi rozvitku socialnih komunikacij : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 1—2 grud. 2016 r. Dnipro*, pp. 315—320.

Надійшла до редакції 1 червня 2020 року

УДК 378.2:[378.6:008](477.54-25)ХДАК
DOI: 10.36273/2076-9555.2020.7(288).34-38

Василь Шейко,

доктор історичних наук, професор, ректор ХДАК,
дійсний член Національної академії мистецтв України,
заслужений діяч мистецтв України,
e-mail: rector-2@ic.ac.kharkov.ua

Наталія Кушнарєнко,

доктор педагогічних наук, професор, проректор з наукової роботи ХДАК,
заслужений працівник культури України,
e-mail: nataliyanikush@gmail.com

Концептосфера підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у Харківській державній академії культури

У статті висвітлено особливості концептосфери — упорядкованої системи концептів (складників) науково-дослідної діяльності ХДАК, що забезпечує якісну підготовку наукових і науково-педагогічних працівників.

Докладно розглянуто головні концепти діяльності ХДАК, до яких належать: студентське науково-творче товариство; аспірантура; докторантура; дві спеціалізовані вчені ради із захисту докторських (кандидатських) дисертацій з унікальних наукових галузей "Культурологія" та "Соціальні комунікації"; два фахові збірники наукових праць — "Культура України" та "Вісник Харківської державної академії культури"; кілька престижних щорічних міжнародних і всеукраїнських наукових та науково-теоретичних конференцій.

Зауважено, що наукова діяльність ХДАК забезпечує фундаменталізацію освітньої підготовки та універсалізацію навчання через інтеграцію науки й освіти, сприяє науковій асекурації освітнього процесу й інноваційної моделі розвитку культури та мистецтва України, формуванню наукових шкіл. Визнано, що тільки через розвиток науки та її інтеграцію з освітнім процесом можна досягти нової якості навчання та забезпечити його інноваційний складник. Розглянуто аспекти системної організації підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у ХДАК.

Наголошено, що Академія докладає чимало зусиль для репродукування й нарощування наукового потенціалу, його ефективного використання, формування та розвитку власних наукових шкіл, залучення до наукової роботи талановитої молоді й створення найсприятливіших умов для її творчого зростання. Сучасна практика ХДАК полягає у відстеженні й прийомі до аспірантури й докторантури обдарованої молоді, здатної забезпечити інтелектуальний генофонд України, підтримати та примножити здобутки вітчизняної наукової школи.

Ключові слова: ХДАК; концептосфера; науково-педагогічні кадри; вчена рада; аспірантура; докторантура; наукові школи

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві та суспільстві знань особливого значення набувають наука та її носії — інтелектуальна еліта, здатна продукувати нове наукове знання, успішно реалізувати наукові здобутки в усіх сферах людської діяльності. Сучасні вітчизняні заклади вищої освіти (ЗВО) дедалі більше набувають ознак наукових установ, трансформуються в науково-освітні інституції, провідні осередки розвитку галузевої науки відповідного профілю, де зароджуються, формуються й успішно функціонують наукові школи, продукуються нові ідеї та наукові знання, що витримують першу апробацію в студентській аудиторії, набувають поширення на регіональному, національному та світовому рівнях. Науково-дослідна діяльність стає одним із пріоритетних напрямів функціонування сучасного українського вишу [10].

Харківська державна академія культури (ХДАК) — заклад вищої освіти, знаний своїми науковими здо-

бутками не лише в Україні, а й в інших країнах світу. Висока наукова результативність Академії відома широкій науковій спільноті, регулярно висвітлюється на сторінках монографічних видань і шпальтах провідних періодичних видань [1—11].

ХДАК — перший і впродовж тривалого часу єдиний на теренах України заклад вищої освіти культурологічно-мистецького та бібліотечно-інформаційного спрямувань, який понад 90 років посідає лідерські позиції в підготовці якісних фахівців (бакалаврів, магістрів, докторів філософії), а також наукових і науково-педагогічних працівників (докторів та кандидатів наук) означеного профілю. Цей факт визнано не лише у вітчизняному, а й у світовому науковому просторі.

Мета статті — висвітлити особливості концептосфери — упорядкованої системи концептів (складників) науково-дослідної діяльності ХДАК, що забезпечує якісну підготовку наукових і науково-педагогічних працівників.